

זוהר רפאים

המוני היהודים שהפליטו קריאות ונהרו לרחובות בכל רחבי הארץ, באותם רגעים גדולים של מוצאי ה-29 בנובמבר, שמעו את פעמי המשיח. הם שרו ורקדו והשתוללו בכיכרות. מפני שעצרת האו"ם החליטה זה עתה, ברוב דיעות, החלטה היסטורית: להקים בארץ-ישראל מדינה יהודית.

הרת-האסון של המחלל היסטורי. העובדה שלא קמה המדינה הערבית הפלסטינית נראתה, פשוט, לא-חשובה. בסתר הלך גם נחשבה טובה.

אחרי מילחמת-החלוקה ערכה ועד-הפיוס בינלאומית סידרה של מאמצים שלום בלתי-יעילים בעיר השווייצית לוזאן. בין השאר הופיעה שם מישלחת פלסי טיגנית. היא היתה מורכבת משלושה איי-שים, שכל אחד מהם הלך לאחר מכן בדרך אחרת: נימר אלי-הוארי, שהפך ברבות הימים מישפטן בישראל; עזיז שחאדה, פרקליט שנשאר ברמאללה והחולם עד היום על מדינה פלסטינית חופשית; ויחיא חמודה, שקדם ליאסר עראפאת בראשות האירגון לשיחרור פלסטין. הם היו השלושה מאוחדים. הם פנו אל הנציג הישראלי, אליהו ששון, והציעו לו הצעה: לפתוח בהידברות ישראלית-פלסטינית, כדי לכוון כעזרת ישראל מדינה פלסטינית ולהגשים בצורה זו את עקרונות החלטת הכ"ט בנובמבר. על עובדה זו, שהיתה חבויה במשך זמן רב, אין עוד ויכוח. היא אושרה לאחרי רונה עלידי שחאדה וששון כאחד. ידוע גם איך נסתיים העניין: ממשלת ישראל החליטה להתעלם מפנייה זו — הפנייה הפלסטינית האחרונה לישראל עד אחרי מלחמת ששת-הימים. ממשלת בן-גוריון — שרת היתה משוכנעת כי תגיע להסכם-שלום זור, ומהיר עם המלך עבראדלה.

המדינה היהודית המורחבת. כשנדם קוד התותחים ושכך אבק הקרב — לא נותר זכר למי דינה הערבית העצמאית שהיתה צריכה לקום. החלק, "הערבי" של ההחלטה לא הוגשם. יהוד עימו מתו שאר עקרונותיה: המעמד המיוחד של ירושלים, האיחוד הכלכלי, חופש-התנועה של אזרחי שתי המדינות.

יכול היה לתור אחרי חלום ארץ-ישראל השלמה, ולאבד את המציאות של ארץ-ישראל חלקית. אבל היישוב לא התפתה. ההמונים שרקדו באותם רגעים גדולים, הכריעו ברגליהם במישאל-עם ספונטאני. בחוכמה עממית עמוקה הם הבינו: העצמאות חשובה משטחים. וכך הם הגשימו, בדמעות-שימחה, וְ-

29 בנובמבר 1947: ההמונים צוהלים בירושלים

המוני הערבים שהפליטו קריאות-זעם ונהרו לרחובות בכל רחבי הארץ, באותם רגעים עצמם, שמעו את צחוק השטן. הם זעמו והסתודדו בשווקים ושרו שירי-נקם, מפני שעצרת האו"ם החליטה, נגד דעת המיעוט, החלטה הרת-אסון: להקים בפלסטין מדינה יהודית. אלה גם אלה התעלמו לגמרי מכל שאר פרטי ההחלטה הגורלית, שנחרתה באותו יום בלוח דברי-הימים.

בנובמבר 1947. אילו אפשר היה להעניק להחלטה מדי-גית יבשה דמות של רוזנפאיים, כי אז יכולנו לאמר: ההחלטה היצג בנובמבר מהלכת אימים בארץ, 25 שנה, זועמת ונוי קמות, מפני שנגרם לה עוול זה.

מימכים בינלאומיים, המחזורים בידי נציגים ציניים של אינטרסים פוליטיים, אינם מצטיינים, לרוב, בתבונה. הדרך לכל גיהינום היסטורי יצופה במיסמכים אוויליים. מעטים המיסמכים הבולטים מתוך ים עכור זה, כמיגדלי-אור. החלטת העצרת הכללית של האומות המאוחדות מן הכ"ט בנובמבר 1947 היא אחד המיסמכים האלה. זוהי החלטה אינטליגנטית במי-דה בלתי-ירגויה — נכונה, מפוכי-חית, מאוזנת, שלמה.

היא התבססה על עבודתה הנאמנה של ועדה בינלאומית, שהיתה גם היא בלתי-רגילה — מפני שתבריה גילו, נוכח הבעיה הממאירה של ארץ-הקודש, מוזיגה של מצפון ושיקול-דעת, שהיא גדידה מאוד-מאוד בגופים בינלאומיים. למרבה הצער, אין כימעט איש זוכר את ההחלטה בשלמותה.

לחלטת העצרת מה-29 בנובמבר, 1947 באוגוסט 1947, לא קבעה רק שיש להקים בארץ מדינה יהודית. היא קבעה שיש לחלק את הארץ בין שתי מדינות עצמאיות, האחת יהודית והשנייה ערבית — תוך קיום אחדותה הכלכלית של הארץ כולה. לעיר ירושלים קבעה ההחלטה מישטר מיוחד.

בהחלטה זו, טמונה ההכרה בכמה אמיי תות יסודיות: שיש בארץ שני דאומים, שי-כל אחד מהם שואף זוכאי לעצמי את לאומית מלאה. שאין הארץ ניתנת לחלוקה מבחינה כלכלית, ושאינו לחסום בפני מישאח מתושבי הארץ את הגישה לכל מקום שהוא בה. שירושלים מעוררת בלב שני העמים רגשות כה עמוקים וניצי-חיים, עד כי לא ניתן למסרה באוי פן ביעדי גמרי בידי עם אחד.

הרבה מפרטי ההחלטה נראים כיום כאנאכרוניזם. הכללים שפורטו לגבי הר-גבולות בין שתי המדינות, לגבי המישטר בירושלים ולגבי תקופת המעבר וצורת כינון המדינות — כל אלה התנפצו על סלע המציאות האכזרית. אך העקרונות ששימשו בסיס להחלטה היו ונשארו נכונים. מעטים המיסמכים שמאורעות ההיסטוריה הצדיקו אותם אחרי מעשה בצורה כה הותכת.

המדינה היהודית קמה ושיגשגה. זה נראה כיום כדבר מובן מאליו. אבל זה לא היה מובן מאליו כלל וכלל. היישוב היהודי יכול היה למאוס בפשרה, שהעניינו לו רק חלק די קטן של הארץ. הוא יכול היה ללכת שולל אחרי הקנאים הלאומניים — אנשי "אצל ולחי" — שהשמיעו את סיסמתו של אורי צבי גרינר-ברג: "אורר האומר כאן גזור!" הוא

מה היה קורה אילו נענתה ישראל להצעה והקימה, באיחור, את כל בניין הכ"ט בנובמבר? אין לי ספק שניתן היה לעשות זאת ב-1949, מבלי להקריב את הגבולות החרי-שים שנצרו במלחמה, אך תוך חזרת חלק מן הפליטים. היו אז שדגלו בכך. דרך זו נספחה עלידי הנהגת המדינה. החלטת הכ"ט בנובמבר נקברה — או כך היה נדמה. הפלסטינים לא השלימו אף יום אחד עם גורלם. בראשית שנות ה-50 קמו מתו-כס הפידיאיון, אשר תרמו תרומה רבה להסלמה שהגיעה לשיאה במלחמת-סיני. אחרי כמה שנות רגיעה, הקימו בראשית שנות ה-60 את התנועה ל"שיחרור" פלס-טין, שפעולותיה בגבול סוריה גרמו במי-שרין למלחמת ששת-הימים. במלחמה זו נפלו לידי ישראל כל השטחים שיועדו למדינה הפלסטינית, ושטחים נוספים. שוב נוצרה הזדמנות של זהב להגשים את עקרונות היצג כנר-במבר. הרבר תלוו במירה מכרי-עת בנכונותה של ישראל. אבל הי-שטחים מפתים מדי.

ב1947 לא התפתה היישוב ללכת שולל אחר סיסמות חסידי ארץ-ישראל השלמה. כיום סיסמות אלה מפתות שוב. ב-1947 הבין היישוב כי העצמאות חשובה משטחים. כיום תופס רק חלק מן הציבור הישראלי כי השלום חשוב משטחים. רוח-ההרפאים של היצג בנובמבר בר עדיין מהלכת בארץ. אין היא מוצאת מנוח לעצמה, ואין היא נוי-תנת מנוח לאיש.

אני משוכנע לחלוטין כי לעולם לא גדע יום של שלום וביטחון אמיתי, עד אשר נבין את התבונה ההיסטורית של הרעיון המקורי: ששני העמים בארץ יחיו זה בצד זה, בשתי מדינות לאומיות, בעלות בירה משותפת בירושלים המאוחדת, גבול פתוח ואחדות כלכלית. זוהי הכשורה של היצג בנובמבר-בר — והיא נכונה ונכונה היום, בשנה ה-25, כמו כיומה הראשון.

בכל רחבי הארץ. למחרת המלחמה נשאר הלאום הערבי הפלסטיני בלא מדינה, בלא זהות לאומית מוכרת, בלא מקום במישפחת העמים.

אם אכן אשם העם הפלסטיני בגורלו — הוא שילם מחיר נורא. אדריכלי הכ"ט בנובמבר שירטטו בניין שלם ויעיל. אבל רק קיר אחד של בניין זה קם. הקיר היהודי. מעטים — מעטים מאוד — הבינו כבר אז שקיר זה לא יוכל לעמוד לבטח לבדו, ללא שאר הי-קירות, ללא גג של שלום.

אייבנה זו לא היתה מזורה או יוצאת דופן. היא היתה די טבעית. אחרי 2000 שנה קמה לתחייה עצמאות יהודית. היא הושגה במלחמה שבה ניספה אחד מכל 100 איש ביישוב — שיעורי-הרוגים השווה לשני מיליון אמריקאים. תחושת-הגאולה, חדות-הניצחון, הערכת המשימות המיידיות שעמדו בפני המדינה — כל אלה חברו יחד כדי להעלים מעיני ישראלים החדשים את מלוא המשמעות

אחרי-מכן בדמעות-כאב, את החלק היהודי של ההחלטה. המדינה היהודית קמה. לא כן המדינה הערבית.

לא היתה זאת אשמת היהודים דווקא. אם אפשר להשתמש במילה "אשמה" לגבי תהליכים היסטוריים, רובצת האשמה על העם הערבי הפלסטיני. בניגוד ליהודים, הוא הלך שודק אחרי הקנאים הקיצוניים. הוא באמת קרא: "אורר האומר כאן גזור!" הוא תר אחרי החלום של פלסטין השלמה, ואיכר את עולמו — עולם המציאות.

הוא ראה ביהודים פולשים זרים, הגוזלים ארץ שהיתה ערבית במשך 1300 שנים. הוא ביקש למגר את מדינתם בכוח הנשק. כשנכשל בכך, קרא לעזרת הצבאות של העמים הערביים השכנים. אלה נענו לקריאת אחיהם הפלסטיניים. חדרו לארץ מכל הכיוונים, לחמו, נוצחו בשדה-הקרב. כרתו שביית-נשק — ונשי-ארו בכל חלקי הארץ שנותרו מחוץ לתחום